

עומק אסטרטגי - השקפה ישראלית

אלוף אהרון יריב

המרכז למחקר ולימודים

271-270

תשרי התש"ם, אוקטובר 1979

1994-1920

ראש אגף המודיעין

בשנים 1964-1973

"יסד את מכון יפה

ללימודים אסטרטגיים

ועמד בראשו

המרכז למחקר ולימודים

יובל למדינת ישראל

11

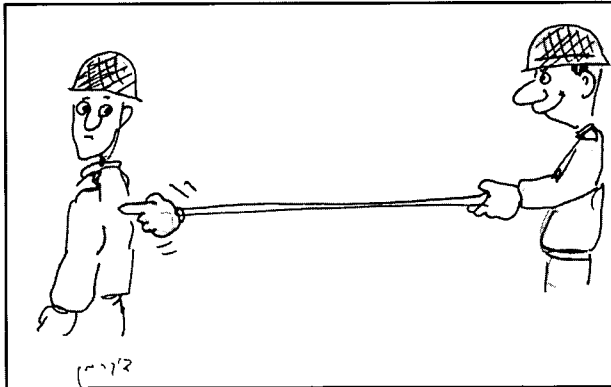
המאמר מבוסס על הרצאה שנשא המחבר במרכז ללימודים אסטרטגיים שליד אוניברסיטת תל-אביב, ובו הוא מונה את התחומים שעליהם חייבת ישראל לתת את הדעת על מנת לפצות את עצמה ככל האפשר על העדר עומק אסטרטגי

שטח חיוני, הרי שבמדינה שיישביה מגיעים עד לקו הקדמי, לא נוכל לדבר כלל על עומק אסטרטגי. כשטח חיוני של מדינת ישראל נראה לי שיש להגדיר את מרחב ירושלים-תל-אביב-חיפה, שבו מרוכזים רוב האוכלוסייה, רובה של התשתית ורוב מוסדות השלטון.

מרכיב העומק האסטרטגי

המרחק שבין הקו הקדמי לבין השטח החיוני הוא ביטוי אחד, אך לא יחיד, למושג עומק אסטרטגי. ביטוי מלא למושג ייתן רק אם

נוסיף עליו גם את הנתונים הבאים: אורכו של הקו הקדמי (הגבול במקרה שלנו), היחס שבין אורכו של קו זה לגודל המרחב שעליו יש להגן ממנו, אופיו הטופוגרפי של הקו הקדמי (הגבול) ותצורת המרחב עליו יש להגן.*

עומק אסטרטגי הינו נושא שהרבו לדון בו בישראל, ומן הראוי לשוב ולעיין בו, הן מפני העיתוי והן משום היותו אחד הנושאים החשובים והקשים בסדרת נושאי הביטחון שלנו. העיתוי - לנוכח תחילתה האפשרית של תקופת הסדרים בינינו לבין שכנינו, שבה ייקבעו גבולות מוסכמים ומוכרים. נושא חשוב - שכן מדובר בקריטריון הנוגע באופן הישיר ביותר בכושרה של ישראל לעמוד בפני איומים ביטחוניים. נושא קשה - בשל התנאים הגיאוגרפיים, המדיניים, הכלכליים, והחברתיים שאין להם פתרונות פשוטים, קלים ושלמים. הערכותיי

מתבססות על ההנחות שלפיהן מתבצע חוזה השלום עם מצרים כיאות, בסיומה של תקופת המעבר נסוג צה"ל אל מעבר לגבול הבינלאומי, הנור-מליזציה מתקדמת כראוי, וכל סידורי הביטחון מתקיימים ככתוב (פירוז, הגבלת כוחות וכיו"ב).

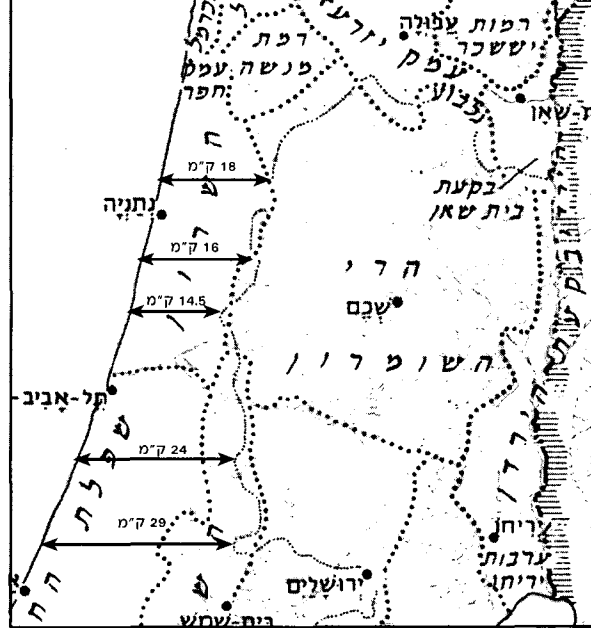
למען הבהירות

ובכדי ליצור שפה משותפת עם הקורא, אגדיר את המושג "עומק אסטרטגי" כ"מרחב שבין הקו הקדמי ביותר שבו יכולה מדינה להחזיק כוחות צבאיים להגנתה (להלן הקו הקדמי) מבלי לפגוע בריבונותה של מדינה אחרת, לבין השטח החיוני שלה". "שטח חיוני" הוא שטח שמשמעותו כיבוש על ידי אויב הינה חיסולה של ריבונות אותה מדינה, ובמקרה של ישראל אף חיסולה הפיזי של המדינה. ההתייחסות למושג שטח חיוני הכרחית, שכן אחרת לא ניתן לדבר על עומק אסטרטגי, אלא אם כן כוללת המדינה הנדונה מדבריות, אגמים או ימות. אם לא נתייחס למושג

אופיו הטופוגרפי של הקו הקדמי

- בצפון (לבנון) אין מכשול טבעי, אבל השטח אינו נוח להפעלת כוחות גדולים, ויכול לתת יתרון למגן שערך כראוי ובעוד מועד. יחד עם זאת זהו שטח נוח להסתננותם ולפעולתם של כוחות קטנים.
- בצפון-מזרח (רמת-הגולן) מהווים אמנם נחל הרוקאד

* נתוני יסוד אלה רוכזו בפירסום הראשון של המאמר בשלוש טבלאות וניתן ללמוד שם.

אויב סדירים, אלא גם במלחמה נגד טרור וגרילה. עיון במכלול הנתונים האמורים מלמד על מידת חולשתו האבסולוטית והיחסית בכל הקשור לעומק האסטרטגי. אומנם גם ערי הבירה של לבנון, של סוריה ושל ירדן אינן נהנות מעומק אסטרטגי רב, אך אלה עשויות לקבל פיצוי לכך על-ידי "העומק האסטרטגי הנוסף" שיוקנה להן על ידי "מדינות הסיוע" – עיראק וסעודיה. כן יש לציין, כי דמשק נהנית מעורף נרחב ועמוק, בניגוד לשטח החיוני המצומצם של מדינת ישראל.

על פי כל קנה מידה, יוצרים איפוא הנתונים האמורים מצב אסטרטגי קשה. הטענה, שגם שטח שמעבר לקו הקדמי יכול להיכלל במניין הקילומטרים של עומק אסטרטגי, אם האויב איננו מחזיק בו דרך קבע כוחות צבאיים, איננה יכולה להתקבל, משום שמדובר בשטח שאין לנו שליטה עליו, ושהאויב יכול לפעול בו כרצונו, אלא אם כן התחייב לפרו. אבל גם אז יהיה זה נבון יותר לראות תחום זה כ"מרחב התרעה" מאשר כחלק בלתי נפרד מן העומק האסטרטגי, וניסיונו יוכיח. יש הטוענים שבעידן הטילים והמטוסים המודרניים, על מערכות הנשק המתוחכמות שלהם, נודעת לעומק האסטרטגי חשיבות מוגבלת בלבד. טענה זו נראית לי מופרכת מעיקרה, בפרט כשמדובר במלחמה קונוונציונלית, וזאת מכמה טעמים. ראשית, ניסיון המלחמות המודרניות הוכיח שאין כובשים שטח נרחב כלשהו על ידי הפצצות בלבד, אלא אם כן מעוררת מלכתחילה רוחו של העם המותקף. שנית, בלי כיבוש שטח אין ניצחון במלחמה, וכיבוש נזקקים לגייסות יבשה, ואז משחק העומק האסטרטגי (גם היחסי) תפקיד חשוב ביותר. שלישית, טיפול נכון בנושא העומק האסטרטגי עשוי להקטין את הפיתוי למלחמה מצד התוקפן האפשרי.

חריפותה של בעיית העומק

האסטרטגי

יש לציין כי נוסף לנאמר עד כה קיימים עוד מספר גורמים המחריפים את בעיית העומק האסטרטגי שלנו. א. היקפם ואופיים של הצבאות הערביים. אלה צבאות גדולים, הבנויים במידה מכרעת על כוחות סדירים, בעלי כושר ניידות, כוח הלם וכוח אש רב (שריון, מיכון וארטילריה), טילי קרקע-קרקע ארוכי טווח וכוח תקיפה אווירי גדול ומודרני. יחסי הכוחות בינינו לבין צבאות ערב (גם ללא מצרים) אינם נוחים אף לאחר גיוסם של מילואי צה"ל, וקשים עד מאוד ללא גיוסם.

ונהר הירמוך ממשול מסוים בקטעי גורתם, אבל השטח נעדר ממשול רצוף ומאפשר הפעלת כוחות משוריינים גדולים. יש לציין שבהשוואה לקו שביתת הנשק משנת 1949 פוטר אותנו הקו הקדמי הנוכחי מן הנחיתות המסוכנת בגובה הטופוגרפי, שהינה נחלתו של הקו הקודם.

- ג. במזרח (ירדן) מהווה הירדן ממשול מוגבל, שניתן לנצלו להגנה במשולב עם רכסי ההרים שממערב לירדן ומדרונותיהם. ניתן להפעיל בשטח זה כוחות גדולים ומשוריינים.
- ד. בדרום (מצרים) הקו עובר בשטח מדברי, הררי ושטוח לחלוטין, ולכן בחלקו נוה להגנה ובחלקו קשה יותר.
- ה. הגבולות הימיים אינם ארוכים ביותר, ולא צריכים להעמיד בפנינו בעיית הגנה קשה.

תצורת מרחב ההגנה

התצורה עלולה בהחלט להקל על אויב תוקפני ונמרץ לקרוע חלקים מגופה של המדינה על-ידי קטיעת בליטות או ביתורם של מרחבים צרים כגון: אצבע הגליל, השרון, פרוזדור ירושלים ו"החוד" של אילת.

ריכוזי אוכלוסיה ותשתית סמוכים

לשטח החיוני

יש לציין כי מעבר לשטח החיוני כפי שהגדרתו יש לנו ריכוזי אוכלוסייה ותשתית חשובים, שפגיעה בהם או אובדנם הזמני עלולים להוות מכה פיסיית ומוראלית קשה עבורנו. ריכוזים אלה נמצאים בקרבה רבה (יחסית לכל גזרה) לקו הקדמי: ריכוז באר-שבע בדרום, ריכוז טבריה-צפת בצפון ובמזרח, וריכוז נהריה בצפון. קרבה זו טומנת בחובה סכנות לא רק במקרה של מלחמה נגד כוחות

המזותנים הצרים בשרון ובשפלת החוף עד מלחמת ששת הימים

- ב. תלותה של ישראל בגיוס מילואים נרחב לצורך עמידה הגנתית בלבד. אף גיוס מהיר אורך פרק זמן העלול להיות קריטי ביותר בהעדר עומק אסטרטגי מתקבל על הדעת.
- ג. התעצמותה הצבאית המואצת של עיראק ומאמציה של סוריה בנידון (שתיהן בסיועה הנרחב של בריה"מ) מקנות משקל-יתר לחזית הצפון-מזרחית, שבה חולשת העומק האסטרטגי שלנו רבה יותר מאשר בדרום.
- ד. לקח המלחמות בין ערב לישראל מבליט את חיוניותה של ההפתעה במתקפה. נתוני העומק האסטרטגי וכן הגורמים האמורים מהווים פיתוי גדול למתקפת פתע על ישראל – הן להשגת מטרות נרחבות והן למחטפים הנועדים ליצור "עובדות מוגמרות" ולהפיק רווחים מדיניים (ראה לעיל הקטע בעניין תצורת המרחב של מדינת ישראל).
- ה. המעצמות עלולות להסכין עם יצירתן של "עובדות מוגמרות" כדי לכפות פתרון מדיני שיתקבל על ידי כל ארצות ערב.

יחסי ישראל-ערב

- במצב הדברים המתואר פגיעותנו הינה איפוא רבה, והפיתוי לפעולה תוקפנית נגדנו עלול גם הוא להיות חזק. בעיית העומק האסטרטגי, או יותר נכון בעיית חוסר העומק האסטרטגי, של מדינת ישראל תמשיך להתקיים בכל חריפותה לא רק עד שיושגו הסדרי שלום בינינו לבין כל שכנינו הערבים, אלא כל עוד קיימים המצבים הבאים:
- א. יחסי שלום בינינו לבין כל שכנינו הערבים אינם מבוססים, ורגשי האיבה העזים כלפי מדינת ישראל עדיין קיימים.
- ב. היחסים בין המדינות העיקריות באזור אינם יציבים במידה המוציאה מכלל חשבון אפשרות של מלחמות ביניהן.
- אין ספק שאם יתבטל המצב המתואר בסעיף א', תהיה כבדת דרך נכבדה מאחורינו, וחריפותה של בעיית חוסר העומק האסטרטגי תמותן במידה ניכרת. אולם כל עוד קונה "יתרת השלבים" אחיזה של ממש בלב הערבים, תיותר הבעיה בעינה, שכן תורה זו שואפת לדחוק את רגליה של ישראל בשלבים על-ידי שילוב של הסדרים מדיניים ולחצים מדיניים, כלכליים, וצבאיים, להחלישה ולהחזירה ל"גבולות האמיתיים" – גבולות החלוקה משנת 1947. היערכות ביטחונית נאותה, שתיתן תשובה אף לבעיית העומק האסטרטגי (במשך התקופה שתידרש לדעיכתה של האיבה הערבית) עשויה להיות גורם המרתיע תוקפנות ומעודד מתינות ונכונות להסדרי שלום.

הערכת נתונים זו מונחת אף בבסיסה של ההשקפה הגורסת היאחזותנו ברמת-הגולן (גם אם לא בקו הנוכחי), והרואה בנהר הירדן גבול ביטחוני מזרחי וקו קדמי של מדינת ישראל, גם ללא ריבונות על מרביתה של הגדה המערבית. החזקה בקווים אלה משפרת את מצבנו האסטרטגי הן על-ידי הגדלה יחסית של העומק האסטרטגי והן על-ידי מניעת קרש קפיצה נוח למתקפה עלינו מצד השכנים.

אך בל נטעה – גם ישיבה בקווים אלה איננה נותנת תשובה אבסולוטית ומשביעת רצון לבעיית העומק האסטרטגי, ותשובה אבסולוטית כלל אינה בנמצא. עקב הנתונים האמורים לא ניתן ליטול כליל את עוקץ החריפות מבעיית העומק האסטרטגי. מה שניתן לעשות הוא למתן אותה במידה ניכרת על-ידי שורה של אמצעים וצעדים שיהיו מכלול של תשובות המקלות על המצב.

נסיגה משטחים המוחזקים על ידנו מאז מלחמת ששת הימים מגבירה אומנם, מחד גיסא, את הסיכוי להחלשתה של האיבה הערבית אלינו, אבל מאידך גיסא, מקטינה את שולי הביטחון שלנו. התקופה שתידרש להחלשתה של האיבה הערבית ולדעיכתה עלולה להיות ארוכה, ומשברים ביטחוניים עלולים לצוף לאורכה. על כן צריך לבחון את מכלול התשובות שעשוי להרחיב את שולי הביטחון בהקשר לבעיית העומק האסטרטגי.

סידורי ביטחון

תשובה אחת, אשר לה נמצא כבר ביטוי בחוזה השלום עם מצרים, היא סידורי הביטחון. סידורים אלה כוללים: אזורים מפורזים, אזורים שבהם מותר להחזיק כוחות מוגבלים בלבד, אזורי חיץ, נוכחות כוח בינלאומי או כוח של צד שלישי וערביות למיניהן. בכל אחד מסידורי ביטחון אלה יש תוספת ביטחון לא מבוטלת, אך כולם לוקים בחסר ובספק באשר למהימנותם וליציבותם. במילים אחרות: תלותם של הסידורים במידת רצונו והסכמתו של השכן הנוגע בדבר לשומרם כראות ולאורך ימים, והמשך קיומם של אלה בתנאי שאין יחסי השכנות מגיעים לרמה ולאינטנסיביות ההופכות את סידורי הביטחון למיותרים על דעת שני הצדדים גם יחד.

מודעותו של השכן הנוגע בדבר לכך שמדינת ישראל תראה בהפרתם של סידורי הביטחון המוסכמים הפרת חוזה ותגיב על כך בחומרה, בתקיפות ובמהירות, עשויה להרתיעו מהפרה, אלא אם כן החליט לשוב למצב מלחמה בינו לבין ישראל או לצאת עליה למלחמה. בהקשר לכך יש לשקול אם אין זה רצוי להכריז מראש על עילות לצעדי-נגד או מנע ועל-ידי כך להרתיע את הצד השני מהפרות.

ההגנה

יובל למדינת ישראל

13

ההגנה המרחבית. באומרי "הגנה מרחבית" אין כוונתי רק ליישובי ספר הערוכים ללחימה מבחינת כוח אדם, אמצעי לחימה וביצורים, אלא למיצוי המרבי של הפוטנציאל האנושי, הטכנולוגי והלוגיסטי של המרחב, עמוק ככל האפשר, לצורכי הלחימה. עומקו של המרחב צריך להיקבע על-ידי שיקול אחד בלבד והוא – כמות האמצעים שהמדינה יכולה להקדיש לצורכי ארגונו, ציודו והכשרתו של מרחב זה.

יש להדגיש שהצלחתה של ההגנה המרחבית תלויה במידה רבה גם בשילובה האורגני עם יתר הכוחות במערכת ההגנה שצה"ל יקיים. כדי ששילוב זה יצלח, יש לשקוד עליו היטב עוד בעיתות רגיעה ושלוש. ארגונו של המרחב המרבי לעומק עשוי לקבל משמעות עוד יותר נכבדה בעתיד, עם גידולה המקווה של האוכלוסייה והתפשטותה המואצת לעבר העתודות הקרקעיות בנגב ובגליל. גם אם ייקבע גבול לעומקה של ההגנה המרחבית מבחינת ההיערכות ללחימה, בתוקף האמצעים שניתן להקדיש לה, הרי מבחינות אחרות אין לקבוע גבול כזה, וכל מרחב המדינה חייב להיות מאורגן להגנה:

- א. מבחינת ההתגוננות הסבילה בפני הפצצות מטוסים וטילים ארוכי טווח. בהקשר זה עולה נושא המיגון, שלגביו בודאי נצטרך לנהוג כבעבר בסלקטיביות ובתושייה רבה.
- ב. מבחינת אבטחה מקומית בפני פעילות חבלה וטרור בעיתות רגיעה ומלחמה כאחת. השקפה זו אכן מקובלת, ועקרונית ערוכה המדינה בהתאם, אלא שיש מקום וצורך להדגישה גם בהקשר לבעיית העומק האסטרטגי.
- לסידורי הביטחון, הפיקוח, ההתרעה המודיעינית וההגנה המרחבית, המגבירים את העומק האסטרטגי במרחב, בזמן ובכוחות ומשלמים את החסר בעומק אסטרטגי, עלינו להוסיף עוד כמה הדגשים חשובים.

שימוש בטכנולוגיה מתקדמת

ובביצורים

ניצולה המושכל של טכנולוגיה מתקדמת ומתוחכמת יכול להגדיל את יעילותם של מכשולים בקו הקדמי וכן את עוצמתם ההגנתית של הכוחות שבקו ושל ההגנה המרחבית. מידת ניצולה של הטכנולוגיה כרוך באילוצים התקציביים אשר ימנעו בודאי את מיצוין המלא של האפשרויות; אולם אף ניצול חלקי, תוך סלקציה בדוקה היטב, עשוי להיות לתועלת רבה ולהקנות לנו את העומק הטכנולוגי.

כאן גם המקום לומר מילה על ביצורים. תסמונת

התרעה מודיעינית

לאור האמור לעיל ברורה החשיבות הרבה של פיקוח מתמיד ויעיל על קיומם של סידורי הביטחון, ויותר מכך על כל הקשור בנושא ההתרעה המודיעינית. הגברתו של העומק האסטרטגי במרחב על-ידי עומק התרעתי בזמן הינה בבחינת צו עליון, ויש להקדיש לו בכל עת את המשאבים הנאותים בכוח אדם ובאמצעים. יתרה מזו, יש ליטול בחשבון את צורכי ההתרעה המודיעינית בקביעתם של הגבולות הסופיים ובעיבוד הפרטים של שלבי המעבר עדיהם.

ברם ניסיוננו וניסיונם של עמים אחרים מלמדים, שאסור להשתית הכול על התרעה מודיעינית שתסתפק במתן שהות לגייס כוחות מספיקים כדי לבטל את האיום שייווצר על-ידי פעולת פתע של הצד השני (בהיקף מוגבל או מלא). עלינו לקיים בכל עת כוחות כאלה בים, באוויר וביבשה, שיוכלו לעמוד בפני פעולת פתע ולהיות חזקים די הצורך לאפשר גיוסם של הכוחות הנוספים הדרושים לחיסולו של האויב ולמנוע כיבוש מרחבים ניכרים על-ידי האויב. לעיל ציינתי את הפיתוי הרב, העלול לעמוד בפני הצד השני, לנקוט פעולות פתע ואת מידת הסכנה (הגדולה יותר בצפון ובצפון-מזרח מאשר בדרום) הכרוכה בגורם העומק האסטרטגי.

הגנה מרחבית

אולם גם אם נקיים כוחות בפועל ככל יכולתנו, עלול המצב להיות קשה מאוד אם נצטרך לסמוך רק עליהם. לאושרנו, נמצאת בדינו תשובה שעשויה להקל והיא –

קו בר-לב עלולה להוליך אותנו למסקנה הקיצונית, שלפיה יש לוותר כליל על ביצורים, ולא היא! דווקא משום היותנו חסרים עומק אסטרטגי ובשל כל הנסיבות האחרות שתיארתי, יש מקום לביצורים בקווים הקדמיים. ביצורים אלה חייבים להיות בעלי אופי וחזות אשר ייתפסו על ידי הגייסות והמפקדים כמכבידים על מתקפת הצד השני, מקילים על תמרון כוחותינו, ועם זאת אינם מהווים אמצעי עיקרי לעצירת התוקף ולהבסתו. ביצורים המחייבים לסייע לכוחותינו לקיים מה שקרוי בשפה הצבאית "בסיס מוצק", שממנו ניתן לפתח את התמרון ההתקפי שביא לחיסולו של האיום. תפיסה זו תוודא ממילא שלביצורים ייועד המקום המתאים, ויוקצו להם האמצעים בפרופורציה מתקבלת על הדעת, בלא שתפגע על-ידי כך יכולתו ההתקפית של צה"ל מבחינת האמצעים, הדוקטרינה ורוח הלחימה.

עקרון המתקפה המקדימה

בקביעת הדוקטרינה האסטרטגית יש ליכור, שהעומק האסטרטגי הינו גורם שבעטיו לא נוכל להתנער מאיומים ביטחוניים על-ידי מגננה בלבד (שלא לדבר על יתר הנימוקים הידועים היטב מן התורה הצבאית). על אף שורת התשובות האמורות, הנועדות להשלים את החסר בעומק האסטרטגי, ברור לכל שמשיקולי רווח והפסד חיוני לנו שהמלחמה לא תתנהל כלל בשטחה של מדינת ישראל, אלא יש להעבירה מהר ככל האפשר לשטח האויב. זוהי תורה אותה הורה עוד שר הביטחון הראשון, דוד בן-גוריון ז"ל, ואשר חיוניותה העקרונית לא פגה כהוא זה. מכאן גם נובע הכורח להקדים תרופה למכה בכל מקרה שהדבר אפשרי, ולהכות באויב לפני שיכה בנו. אין הכוונה למלחמת מנע, דהיינו מתקפה יזומה על שכן שלהערכתנו מתכוון להתנכל לנו במועד כלשהו בעתיד. הכוונה היא למתקפה מקדימה על האויב, שלפי כל הסימנים בשטח ועל סמך ידיעות בדוקות עומד ממש בפני פתיחת מתקפה עלינו. רק על-ידי הקדמת הפעולה ההתקפית בזמן נמצא מרוויחים גם מה שאיננו יכולים להרוויח על-ידי ניצול מרחב בשטח שלנו – זאת אומרת קידום העומק.

השיקול בדבר מערכות הנשק שתקנינה את היתרון ההתקפי המרבי צריך להיות השיקול המכריע (ברור שלא הבלעדית) בבניין כוחות צה"ל, בקביעת הפרופורציות בין הזרועות ובקביעת הפרופורציות בין מערכות הנשק, היחידות והעוצבות בתוך הזרועות. סוגיה זו ראויה לדיון מיוחד, אך מכיוון שזו חורגת ממסגרת הנושא נסתפק בנאמר.

חשיבותה של המתקפה המקדימה מחייבת

התחשבות מרבית באילוצים מדיניים, ומכאן גם שותפות ומודעות מלאה לנושא מצד ההנהגה המדינית. כאן לפנינו המקרה החריג של פרימט ביטחוני על פני שיקולים מדיניים, ולכן מוצדק לקבוע כי על הממשלה לפעול ל"יצירת התנאים המדיניים". כמו כן יש להדגיש את החשיבות של קביעת תהליך קבלת החלטות, שיאפשר את יצירת התנאים המדיניים ואת קבלת ההחלטה על המתקפה במועד הנכון.

מכיוון שכולנו מקווים, אף כי איננו בטוחים, שהננו נמצאים בפתחה של תקופה חדשה, מן הראוי להוסיף מילת ריסון ואיזון בקשר לבנייתו ולטיפוחו של כושרנו ההרתעת. לעיל עמדנו על עקרון המתקפה המקדימה כאמצעי הגנה משלים לחוסר העומק האסטרטגי שלנו, ולא כאמצעי להתפשטות טריטוריאלית, אף למראית עין. יש לנו עניין בכך שכוחו של צה"ל ירתיע את השכנים ככל האפשר, אך לא יקרא עליהם תגר. זוהי נוסחה נאה, אבל אינני בטוח כלל שניתן להגשימה הלכה למעשה רק בדרך הצבאית. פתרון לבעיה זו צריך להימצא בתחום המדיני, בקביעת היעדים הלאומיים ובקביעת מדיניות החוץ והביטחון ובביצועה.

סיכום

תיארתי שרשרת תשובות פתרוניות לבעיה החריפה של חוסר עומק אסטרטגי. עצם היותה שרשרת מצביע גם על חולשתה המסוכנת, שכן כידוע אין השרשרת חזקה יותר מן החוליה החלשה שבה. מכאן החיוניות הרבה בכושרה, בכוחה וביעילותה של כל חוליה, הנדרשת לספק תשובה מכרעת בכל עת.

היעילות מותנית בכשירות ובכוננות במובנו המלא של המושג, כפי שלמדנוהו במלחמת יום הכיפורים. כשירותה של המערכת הצבאית מושפעת באופן בלתי נמנע לטובה ולרעה מרוח העם, וזו צריכה להקנות לנו את העומק הפסיכולוגי.

בתקופה שבה התביעות הבלתי נלאות להעלאתה של רמת החיים של הפרט ולסיפוק הדרישות לצריכה גוברות, יכולה להשתלב בתקוות העם, ואף באשליותיו, על השלום הקרב ובא בצעדים מהירים, רוח העלולה לנגוד את צורכי הכשירות. תהיה זו חובתה של המנהיגות הלאומית לעמוד על המשמר ולקיים את הכשירות, אשר בלעדיה לא תצלחנה התשובות האמורות לשמש מענה לחוסר העומק האסטרטגי. בלעדיה עלולים אנו לעמוד בפני סכנות ביטחוניות חמורות בלתי מוכנים ופגיעים עוד בטרם ישכון שלום אמת בינינו לבין שכנינו. על כן נוסיף לכל יתר ה"משלימים" – דרוש לנו גם "עומק מנהיגותי".

ההגנה והביטחון

יובל למדינת ישראל

15